

Traditsioonid jätkuvad

Kaitseliidu Võrumaa maleva Antsla üksikkompanii korraldab laskevõistlusi sageli. 5. märtsil proovisid täpselt kätt ja silma politsei, Antsla kompanii ja maakonna Naiskodukaitses võistkonnad. Laskevõistlustega tähistati vabariigi 93. aastapäeva. Tervituskõnega esines Antsla ÜK pealik n-ltn Tiit Tõnts, kes soovis võistlejatele edu ja häid tulemusi. Kahjuks ei saanud seekord osaleda piirivalvurid. Vähest osavõttu takistas kindlasti ka samal päeval toimuv Haanja maraton, kus osalesid paljud kaitseliitlased. Politsei võistkonnas asusid tulejoonele Igor Bogdanov, Priit Ossul ja Raul Ermel. Meeskonda juhtis politseikapten Tauno Klaar. Protokoll näitas, et koguti v/k püssist ja püstolist laskmises kokku 908 punkti, mis oli sel päeval kolmas tulemus.

Teise koha vääriline oli 1 018 punktiga NKK võistkond, kes osutas väga südi vastupanu kogenud kodukompanii meesvõistkonnale. Esikoht kuulus seekord võrustajatele 1 033 punktiga. Nooruke Liisi Kroonmäe kogus v/k püssist laskmises kokku 283 punkti 300st võimalikust, mida ei suutnud ükski teine võistleja. Talle järgnes 270 punktiga reservlipnik Raul Ermel politseist ja kolmas oli Reiko Kroonmäe Antsla ÜKst 257 punktiga. V/k püstolist laskmises oli 266 punktiga parim Priit Ossul politseist. Talle järgnes samuti väga hea tulemusega Inga Niit NKKst 265 punktiga ja kolmas oli Aivar Kroonmäe 260 punktiga Antsla kompaniist.

Tähelepanelik lugeja leidis sellest loost kolm ühenimelist võistlejat, mis pole üldse

• Liisi võtab vastu teenitud autasu

ime, sest Liisi ja Reiko isa on kompanii pealiku abi ja tuntud lasketreener-instruktor Aivar Kroonmäe. Eestis on vähe peresid, kus kohtab niipalju kaitseliitlast, kellel on täpne silm ja käsi ning kes saavad üheskoos võistelda. Järelikult on lapsed isa eeskujuga väga tõsiselt võtnud ja usun, et ühine huvi liidab seda peret veelgi. Seekord üllatasid naiskodukaitsjad kõiki oma laskeosavusega. Hea meel on tõdeda, et kompaniil on oma siselasketiir, kus saab alati harjutada ning oma laskeosavust trennida. Topelt rõõmu valmistab teadmine, et kohalikust gümnaasiumist käivad väga paljud õpilased siin trennimas ja tulevikus on võimalus et Kaitseliidu read täienevad heade laskjatega. Et Aivar Kroonmäe on tõesti

oma ala meister, seda tõestas tema enda lasketulemus ning naiskodukaitsjate laskmise punktisumma, mis Aivarile, kui treenerile, oli kindlasti meele järele. Lõunaks pakuti osavõtjatele kuumat ja maitavat suppi kompanii äsja renoveeritud kodu puhkeruumis. Tänuõnand lausuti tagalajao pealiku, seersant Tõnis Kodule, kes on kompanii toilitustamise eest alati südamega hoolt kandnud. Kõik osavõtjad jäid rahule võistluse ladusa korralduse, võitjate lausude diplomite ja vääriliste auhindadega. Aitäh korraldajatele, et traditsioonid pole kuhugi kadunud, sest seekordne laskevõistlus oli juba viies.

Uno Minka
KL Võrumaa maleva
teavituspealik

Alati vormis

Olen ammu soovinud Sinult võtta tõsiselt intervjuud, aga Sinu hoiatus ja kiire elustiil pole seda seni võimaldanud. Usun, et nüüd saame rahulikult rääkida spordist, liiklusest, poliitikast ja teistest teemadest, mis võiksid huvi pakkuda laiemale lugejaskonnale. Tunnen Sind viimased 35 aastat, sest kunagi ammu, seitsmekümnendatel aitasime Võrumaal koos liiklusjärelvalvetööstada. Oled oma pika karjääri jooksul jäänud truuks ühele valdkonnale, olles Maanteeameti Liiklusregistri Võru büroo juhataja. Sinu terava pilgu all on liikluseksameid sooritanud tuhanded noored. Viimasel ajal on ARK büroos tihti näha Kuperjanovi pataljoni ajateenijaid, kes on läbinud noormeeste seas väga populaarse autojuhi eriala kursused. See on tervitatav nähtus, et kaitseväeteväestuse ajal on meestel võimalik saada kätte autojuhi- või bussijuhiõlad. Praegusel töötuse perioodi kõrgpunktis on juhilubade olemasolu väga tähtis. Siit ka Sulle esimene küsimus - missugused on eksami sooritajate tulemused? Sõjaväe kontingent saab 3 kuu jooksul hea ettevalmistuse ja sellest ka eksamitulemused, mis on väga head ja sooritusel on 94% juures. Kas uus liikluseadus, mille üle oli mõeldud aastal palju poleemikat, aitab kaasa liikluskultuuri kasvule? Uue seaduse koostamisel on kindlasti üks eesmärkidest liikluskultuuri parandamine. Täpsustatakse erinevaid olukordi

juhtide, jalakäijate ja ratturite osalemisel liikluses. Seaduse vormiline osa on täiesti uude, sest enam ei tule eraldi liiklus-eeskirju, mis on olnud aastakümneid liiklejatele põhidokumendiks. Kas noored saavad piisavalt praktilist vilumust õppesõiduga? See on paljuski iga inimese puhul erinev. Üldjuhul on võimalik õppeprogrammi ulatuses välja õpetada B kateegooria sõidukijuht, kes on aastates 17-40. Vanematel kui 45, läheb õpetamine, tulenevalt eest, raskemaks just praktilise sõidu osas. On see on üheks põhjuseks, miks noorte, uhkete BMW omanikega tekib palju liiklusõnnetusi? Eks siin hinnatakse üle oma juhiõiguse kiirel sõidul tekkivates olukordades. Algaja juht ei tunnetata auto kiirrendust ja võimsust, sageli ei valita õiget sõidukiirust, mille tagajärjel toimuvad ränkarsked liiklusõnnetused. Siinjuures ei saa märkimata jätta, et BMW on tagaveoline ja see mõjutab oluliselt auto teelpäsimist. Oled staazikas rallimees, ise raliuuto rooli keeranud cá 13 aastat, miks valisid oma hobiks just selle põneva aga ka ohtliku ala? Minu haridus on seotud autotundusega ja seepärast olen varakult sammud seadnud autospordi poole. Alguses viirusõidule jõupüüed Eesti meistrivõistlustel ja edasi NSVL Siseministeeriumi meistrivõistlustel. 1977. aasta sügisel osalesin esimestel autoralli võistlustel kaardilugeja rollis

Saaremaal. 1980. aastal osalesin juba juhina meeskonnas, kus kaardilugejaks oli Enn Salumäe. 1985. aastal täitsin NSVL meisterspordilase nõude autorallis, tulles talirallis NSVL meistrivõistlustel meeskondliku arvestuses II kohale. Kes oled tollal Sinu eeskujud? Eeskujusid oli Eestist väga palju võtta ja kindlasti jälgisin neid pingsalt, aga rallimaailmas oli soomlaste osa väga suur ja seal on olnud mulle eeskujuks Hannu Mikkola ja Marku Alén. Kas Sinu arvates on parem olla ise roolis või kaardilugeja rollis? Autoralli meeskonna mõlema liikme roll on tulemusel vormistamisel tähtis. Juhist sõltub auto kindel teelpäsimine ning kaardilugejast õiges ajas kulgemine. Raskem roll on kindlasti I piloodil. Viimased 20 aastat oled ise korraldanud rallisid, oled olnud korralduskomitee ja võistluste direktor. Mis on selles ametis kõige raskem? Naudingut pakub see, kui kokku saavad need, kes ka minu ajal sõitsid, kellest nüüd on saanud treenerid, võistkondade esindajad, autoralli funktsionäärid. Teiseks on heameel pakkuda tuhandetele pealtvaatajatele tore spordielamus ja kolmandaks kasutada ära meie Haanja kuppelmaastikul olevad kurvilised teed. Rasked momendid korraldusel on ettevalmistus, mis algab ikka 3-4 kuud enne võistlust. Oled olnud Võru Linnavolikogu liige, osalenud aktiivselt majandus-, korraldus-, keskkonna- ja teiste

komisjonide töös. Oled olnud reformierakonna linnaorganisatsiooni juht. Mis on Sinu arvates poliitikule kõige tähtsam isikuomadus? Poliitikut peab olema väga hea kohanemisvõime hetkeolukordades, ettenägemisvõime, suur meeskonnatöö kogemus ja oma seisukohtade väljendusoskus. Tean, et oled väga hea laskja, mäletan kui 30 aastat tagasi oli võimalus kätt harjutada kord kvartalis, vahel sagedamini. Kas tunnetad nüüdki püstolit peos sama kindlalt, kui aastakümned tagasi? Ega ei saa kurta, et see oskus nagu kadunud oleks. Vahel saab ikka proovida ka, kuidas lasketäpsus säilinud on. Mul on ääretult hea meel, et aasta tagasi sain Sulle teha ettepaneku astuda KL ridadesse. Sa ei kõhelnud hetkegi ja juba teisel päeval oli ankeet täidetud, perearsti tõend käes ning ma viisin dokumentid maleva juhatusele. Mul on ka hästi eredalt meeles meie ühine vandetöötuse andmine Kirumpää iidsete lossivaremete juures, see oli 2009. aasta novembris. Oled nüüd jõudnud Kaitseliiduski karjääri teha, mis ametikoht Sul on? Kas Sulle meeldib olla koos mehiste, teathteliste meestega? Kaitseliitu astudes tahtsin anda oma panuse riigikaitse arengusse Tunnen, et saan olla organisatsioonile kasulik. Mul on pikaajalised kogemused oma töö valdkonnast, sellest tulenevalt saan aktiivselt tegutseda tagalateenistuses. Olen pädev nõustama ja juhendama kaasvõitlejaid ning alluvad autotranspordi küsimustes. Kuna mulle meeldib sporti teha, siis osalen Kaitseliidu poolt korraldatavatel võistlustel. Soovin väga ka harjutada eri

relvaliikidest täpsuslaskmist ja täita KL laskurklassi normatiivid. Olen KL Võrumaa Maleva Võru malevkonna rühmapealik. Selle aasta 12. mail algab naabermaakonnas Põlvas suuroppus „Kevadtorm“. Tean, et osaled sel aktiivselt. Mida uut loodad kogeda õppustel? Õppuse vajalikkust tajun igaükselt ja kui mul õnnestub osaleda sellisel õppusel nagu on eelseisev „Kevadtorm“, loodan sealt saada kuhjaga uusi kogemusi. Kindlasti saab harjutada meeskonnatööd rühma tasemel, mis on väga oluline igas lahingus. Kuna allkirjutajalgi on esmakordne võimalus osaleda suurõppusel, siis luban, et jälgin põnevusega Sinu rühma tegevust. Meie Võru malevkonnale oled au toonud ikka ja jälle spordi valdkonnas. Eelmisel aastal osalesid Kaitseliidu meistrivõistlustel suusatamises H 45 klassis ja saavutasid kuenda koha, Kaitseväge sama H 45 klassi mürdmaasusatamise meistrivõistlustelt tulid väga tubli viienda kohaga. Oled M 50 klassi Võrumaa meister 2009. ja 2010. aastal. Sinu tugev tahe ennast pidevalt proovile panna, aktiivselt sporti harrastada, on seda enam tunnustatav, et eelmisel aastal täitus Sul 60. eluaasta. Mitu aastat oled Sa Tartu maratonil osalenud? Osalemist suusamaratonidel alustasin 2004. aastal ja esimene oli ikka kodune Haanja maraton. Tartu suusamaratonil olen kaasa löönud alates 2005. aastast ja momendil parim koht on olnud 788. Suusahooajal plaanin ikka olla 4-5 maratoni startis. Sel aastal osalen ka Finlandia Hiihtol 50km klassikasõidul. Samuti on tänavusel

talvel plaanis osaleda nii Kaitseliidu kui ka Kaitseväge suusavõistlustel. Oled ikka sama rühikas, nooruslik, särav nagu 30 aastat tagasi, palun avalda oma hea tervise salareetsept? Et olla talvel hea suusavormis, peab tegelema suvel jooksmisega, sötkuma jalgrattapedaale ja koguma kilomeetreid rulliskudel sõitmisega. Lisaks treeningutele ja füüsilisele pingutusele on väga oluline õige toitumine ja selle valik. Kui need vahekorrad on tasakaalus, siis on ka vaim terve. Mingit salareetsepti pole mul pakkuda. Kevad-talvisel perioodil teen ka oma metsas raskeid raietöid, mis tänu värsketele õhule, on eriti kosutavad ja aitavad laadida patareiseid. Lähenemas on Eesti vabariigi aastapäev, kuidas Sa seda tähistad, kas on kindlad traditsioonid, mida seekordki jälgid. Vabariigi aastapäeva tähistab iga eestimaalane ja mina siin traditsioone endale kinnistanud ei ole. Täna Sind intervjuu eest. Soovin Sulle jätkuvalt head tervist, edu ja jaksu. Head Vabariigi aastapäeva!

Küsitles: Uno Minka, KL Võrumaa Maleva teavituspealik

MÄRKUS: Vestlus KL Võrumaa Maleva Võru malevkonna rühmapealiku, Andu Värtoniga toimus enne Vabariigi 93. aastapäeva. 06.02.2011 Järvamaal toimunud KL meistrivõistlustel mürdmaasusatamises oli Andu Värton veteranide klassis 14-s. Võru meeskond aga saavutas Ilkkaaluka esikoha, milles oli ka Andu Värtonil suur panus.

OMA MAA

Viljandi, aprill 2011

Sakala sõjamehed

Sakala sõjamehed olid kindlasti need, kes 1217. aastal Madise-päeval oma vanema, Lehola Lembitu, juhtimisel astusid julgelt vastu lääne poolt maale tunginud rauda rüütatud vaenlasele, kuid kahjuks kaotasid selle lahingu ja lõppeks pikaks ajaks ka vabaduse.

Eeldan, et kahjuks paljud inimesed ei tea, et meil on ka tänapäeval Sakala sõjamehed ja mitte ainult KL Sakala Malevas. Juba 20 aastat saavad pea iga kuu ühel kindlal päeval kokku eakad mehed, kes alates 30. märtsist 1991. aastast on koondunud „Eesti Sõjameeste Sakala Ühingu”s, lühidalt ESSÜ. Asutajaid oli 27, kolmeliikmelise juhatuses valiti Emil Alesma (esimeheks), Olev Tatar ja Agu Truu, tänaseks kõik juba rändamas Toonela radadel. Parematel päevadel on ESSÜ liikmete arv küündinud pea paarisajani, kuid aeg teeb armutult oma tööd ja nagu rasketes lahinguteski, hõrenevad aasta-aastalt meeste read. Mis aga ei murdu ega muutu, see on vankumatu usk ja truudus oma isade maale, oma kodule ja rahvale. Siinkohal on võimalus öelda kõigi asjaosaliste tänu sõnad Viljandi Muuseumi direktorile, Jaak Pihlakule, toonasele Viljandi Muinsuskaitse Ühenduse esimehele, kes oli ESSÜ asutamise aktiivseks toetajaks.

Pole vähimatki kahtlust, et iga mees nendest väärakis eraldi tutvustamist, kuid leheruum lubab anda vaid koondportree. Kes on siis need mehed? On siililge selge, et nemed, kes paljud veel verinoortena panid selga võõra riigi mundry ja võtsid kätte relva, ei teinud seda mitte sellepärast, et kaitsa ainult võõra riigi huve, vaid vähem seda jampsliliku ideoloogiat, mida haakristi kandjad levitasid, vaid relvad ja kogu tahe oli suunatud liita, sest aasta varem sealt meie maale tulnud rõõvel oli suutnud üheainsa aastaga panna ennast nii vihkamaks, et see kestab tänapäevani, kestab sinnani, kuni ülekohtu ja kuritegusid nende poolt tunnistatakse ja andeks palutakse. Andeks saab anda ainult sellele, kes andestust palub ja teeb seda siiralt ning tegusalt. Need mehed olid oma lapsepõlve saanud veeta vabas Eestis, Vabadussõja järgses rahvusriigis, kus nende kasvatuse oli tihedalt seotud mitte ainult töö ja õppimisega vaid tegevustega, mis panid neid austama oma esivanemaid, oma kodu, oma rahvast ja riiki, oma sini-must-valget lippu. See kasvas neile kalliks, kallimaks kui oma elu. Eesti eest! Need kaks sõna olid kõige olulisemad. Selle nimel tuli ära kannatada nii võõra võimu lollused kui võõras munder, tuli vastu pidada rasketel õppustel ja veel rasketes lahingutes. Tuli üle elada ka sõbra surm. Need mehed olid võimalised kangelastegusid sooritama ja seda ka tegid. Ja ikka Eesti eest!

Ja kui lõpuks idast tulnud rõõvel oma sõprade abiga sai võidu lääne rõvõli üle, ei lõppenud meie sõjameeste mured, kannatused ja piinad. Paljud neist said tunda „maailma kõige humansemate ja õiglasemate kohtute” poolt mõistetud ebainimlike karistusi, mis tuli kanda sunnitöölaagrites, kus loomulikult jällegi „maailma kõige humansem kohtlemine”, mida mitmed ei suutnudki üle elada. Jah, nagu sõduril ikka, on ellujäämiseks vaja ka õnne. Osadel seda ka oli ja nad pääsesid n. „õiglasest karistusest”, kuid pidid palju aastaid ikka veel elama hirmus, et äkki leidub keegi „õilis patrioot”, kes „rahvavaenlase ja fašisti” paljastab ja „organitele” üles annab.

Ei saa anda teist hinnangut, kui see, et nende meeste poolt elatud elu, on ehe näide mehelikkusest, aust, truudusest, vaprust ja vastupidavusest. Ometi on nad meie keskel igapäevases askeldustes tähelepanematud, tagasihoidlikud ja kohati võib-olla isegi pisut tõrjutud. Mitmeid neist on meie riigivõim märganud ja teenetemärkidega vääristanud, kuid nad väärivad seda kõik ja nad väärivad enamgi veel. Nendele peab kuuluma meie rahva austus, lugupidamine ja toetus. Nad on seda väärt!

Elagu Sakala sõjamehed, tugevat tervist, jõudu ja ikka seda kindlat meelt teile, kaasvõitlejad, Eesti eest!

R.K.
ESSÜ auliige

Miks USA toetab Balti riike, kuid mitte Soomet? Il Maailmasõja ajal Ameerika Ühendriigid ei kuulutanud sõda Soomele ehki tema liitlaste – Ühendkuningriigi (Suur-Britannia), NSV Liit, Austraalia, Lõuna-Aafrika Liit, India, Kanada, Tšehhoslovakkia, Ukraina NSV, Uus-Meremaa ja Valgevene NSV seda tegid. Sageli kerkib küsimus, miks USA avalikult ei toeta Soomet Karjala tagasisaamise küsimuses, olgugi, et maade vahel olid ja on praegugi head suhted ja nad pole omavahel sõdinud. Samamoodi võib ka küsida, et miks peaks USA toetama Soomet Karjala tagasisaamise küsimuses? Ühendriigid on tugevalt toetanud Balti riike: Eestit, Lätit ja Leedut nende taasiseseisvumise püüdlustes ja selle saavutamiseks. Millest see vahetegu tuleb? Molotov-Ribbentropi pakt (MRP) võimaldas II Maailmasõda alustada. Eesti, nagu ka Soome osas, tuleb lähtuda põhjustest.

Keskne põhjus ja lähtekeht II Maailmasõja käivitamiseks oli Nõukogude Liidu ja Saksamaa vahel 23.08.1939. a. allkirjutatud Molotov-Ribbentropi pakt. Selle lepingu salajase lisaprotokolliga need kaks riiki liitsalt jagasid Euroopa oma huvifaarideks. Lisaprotokollis väljendatakse seda selgelt: „Nende piirkondade, mis kuuluvad Balti mere äärsesse riiki (Soome, Eesti, Läti, Leedu) koosseisu, territoriaal-poliitilise ümberkorralduse korral Leedu põhjapiiril on samaaegselt Saksamaa ja NSVL huvifaarideks. Sealjuures mõlemad poolid tunnustavad Leedu huve Viilni (Vilniuse) piirkonnas.” (tõlge vene keelsest protokollist R.K.) Salajane lisaprotokoll loeb Soomet üheks Balti riikidest. Võib-olla oli lähtekohaks mõte, et Soome, suhteliselt väikesel Läänemere rannikurajal, on vähemalt osa selles poliitilises kahmimismängus, mida suured riigid omavahel korraldasid. Juba Roosevelt mõistis hukka

Ameerika Ühendriigid, MRP ja Soome

Eestis on palju räägitud meie korvamatut kahju tekitanud Molotov – Ribbentropi pakki teemadel. Selle lepingu lisaprotokoll, mis lõi kõik eeldused II Maailmasõja valla päästmiseks ja Euroopa (kui unelmates mitte kogu maailma) jagamiseks kahe totalitaarse riigi vahel, avalikustamine, lõi eelduse ja meie rahva ühtsustunne ning vabadusehinge tegi võimalikuks meie taasiseseisvumise ning vabade riikide perre astumise. Kuid see leping ei puudutanud mitte ainult meid, eestlasi, vaid ka lätlasi, leedulasi, soomlasi, poolakaid ja teisi Euroopa rahvaid. Järgevalt tahaks anda lugejale veidi lugemist meie põhjanaabrit puudutavas osas. See põhineb ajakirjas „Karjalan Kuvalehti” 2010. a nr 2 avaldatud materjalil.

MRP. Huvifaari mõiste sisu ilmnes ühemõtteliselt kui N Liit ründas Soomet ning okupeeris Eesti, Läti ja Leedu. Huvifaari leping tähendas tegelikult omavahelist kokkulepet rünnata, hävitada, okupeerida ja alistada. Ühemõttelise suhtumise MRP-sse on keskne faktor suhtumises Balti riikidesse ja Soome praegustes piiridesse ja poliitilisse vabadusse. Oli ju käsitatav leping sõja alustamise ja edasise sündmuste seisukohalt põhjapaneva iseloomuga dokument. Ühendriigid on süstemaatiliselt eri puhkedel toonud ühemõtteliselt esile, et see ei ole tunnustatud ja ei tunnista MRP tõttu sündinud riigipiire. Juba president Franklin D. Roosevelt mõistis Nõukogude Liidu rünnakud eriti selgelt hukka. Ühendriikide käitumine on siiski olnud üsna vastuoluline nii sõja ajal kui peale seda. Ühelt poolt oli USA Rahvasteliidus toetamas N Liidu väljajäetmist kui see 30.11.1939 ründas iseseisvat ja rahumeelset Soomet. Kuid vaatamata sellele juba 11.03.1941. a USA Kongress nõustus Lendlease programmiga, mis andis Rooseveltile pea piiramatud õigused saada Euroopasse sõjaväerustust ja toiduaineid sõjategevuse toetamiseks. N Liit sai Inglismaa järele selle Lend-lease abist kõige suurel osa. Nagu professor Antti Saarialho Lendlease programmi selgituses arvas, oli N Liidu osa sellest aastatel 1941–1945, tänapäeva Soome rahvusliku koguprodukti põhjal, umbes 2 200 miljardit USD. Summa on üldmõhust sama suur kui tänapäeva Venemaa ametlik bruto rahvuslik koguprodukt.

N Liit kasutas Lend-lease toetust oma äranägemise järgi. Ühendriikide eesmärk oli Nõukogude Liidu ja teiste liitlaste rahastamise kaudu toetada Saksamaa hävitamist ise otseselt sõjategevuses osalemata. Sügav vastuolu tekkis sellest, et Nõukogude Liit kasutas saadud relvi ja materjale täiesti enda äranägemise järgi mitte ainult Saksamaa vaid ka Soome ja teiste maade vastu. Nii ei olnud umbes 3,5 miljoni elanikuga Soome vastas sõdmas mitte ainult 21 miljoni km2 suurune „mammut” maailma suurima armeega, vaid ka teine suurriik – Ameerika Ühendriigid ja ka kolmas suurriik ehk Briti impeerium. Võib vist küsida, et mis au või uhkust nimetatud maad võisid võinud tunda hävitades selle väikesel iseseisva riigi? Soome imelisel võideldes siiski säilitas oma iseseisvuse. Ühendriigid on radikaalselt olnud MRP vastu, mis nähtud USA Senati ja Kongressi resolutsioonidest. Ühendriigid pole tunnustanud ja ei tunnusta selle põhjal tekkinud praeguseid piire. Mõne viimase aastakümne näited valgustavad seda: USA Senat avaldas 10. oktoobri 1998. a. resolutsioonid järgmist: „...mõistes hukka 23. augustil 1939. a. natside ja nõukogude vahel sõlmitud mittekallelunegi pakki... Ühendriigid pole kunagi tunnustanud seda ebaseaduslikku ja vägivaldset okupatsiooni...” Senati resolutsioon 14. juunist 2000 käsitles 1940. a. sündmusi: „...Okupatsiooni tõttu Ühendriigid teatasid, et Baltimaade äärevõimne vägivalda abil polnud lubatud rahvusvahelise õiguse kohaselt ja keeldus tunnustamast Nõukogude Liidu suveräniteeti nende maade suhtes; ... Kui järele 15. juulil 1940. a. president Franklin D. Roosevelt andis täidesaatva määruse nr 8484, millega külmutas Baltimaade varad Ühendriikides takistades nende sattumist N Liidu kätte; kui omlpalt 23. juulil 1940. a. (USA) ajutine välisminister Sumner Welles andis esimese avaliku teate Nõukogude Liidu poolt Baltimaade anastamise mittetunnustamisest, mõistes selle hukka kõige rängemate sõnadega;...” USA Kongress otseab Venemaalt tegusid. 02.08.1989. a. toodi Senat esile järgmisi tugevaid väljaütlemisi: „kui salajane liisaprotokoll 23. augustil 1939 alla kirjutati, mille alusel natsi-Saksamaa loovutas Leedu Nõukogude Liidule ja 10. jaanuaril 1941 Nõukogude Liit maksis natsi-Saksamaale 7 500 000 kuldollari Leedu eest; kui nõukogude armeed tungis 15. juunil 1940 Leedu ja 17. juunil 1940 Eestisse ja Läti;...”. Resolutsioon jätkab: „Kui natside ja nõukogude lepingu olemasolu on täielikult tulnud avalikuks Nõukogude Liidus, selle ebaseaduslikud tulemused on siiani parandamata ja haavavad Balti riikide õigust nende täielikule suveräniteedile, mis on tagatud Helsingi lepinguga ja teiste rahvusvaheliste lepingutega.” 23.06.2006. a. resolutsioon Senat tõdes: „Kongressi eesmärk on, et Vene Föderatsiooni valitsus peaks tegema selge ja ühemõttelise mõnduse ebaseadusliku okupatsiooni ja annektatsiooni hukkamõistmiseks selles osas, mida Nõukogude Liit tegi aastatel 1940 kuni 1991 Eestile, Lätile ja Leedul, mille (mõnduse) tulemuseks oleks hea tahte märgatav kasv ohvriteks olnud inimeste poolt ja mis arendab regiooni tasakaalu”. Soome on USA resolutsioonides unustatud. Ühendriikide seisukohta MRP suhtes on 1991. a. Moskvas selgelt välja öelnud riigisekretär James Baker. Samuti on president Boris Jeltsin ja president Vladimir Putin oma ametisoleku ajal ühemõtteliselt hukka mõistnud Molotov – Ribbentropi pakki. Senaator Hillary Rodham Clinton tunnistas Senat 16.07.2002. a. „Omandi hütvitamine Kesk- ja Ida-Euroopas... ameerika pärjajatele on jätkuvalt probleem, millesse lida- ja Kesk-Euroopa valitsused ja kodanikud peavad suhtuma tõsiselt.” Omandi hütvitamisele ei oleks ju vaja üldse pöörata tähelepanu kui selles osas praegune omandisuhete ja selle alus poleks vaidlustatav. Kui uurida Senati resolutsiooni II Maailmasõja algusaegadest alates, siis niidest, seoses Molotov-Ribbentropi pakki hukkamõistmisega, mainitakse

sõna „Soome” vaid üks ainu kord – samal moel, sulgudes, kui algupärase salajases lisaprotokollis. Seevast Eestit, Lätit ja Leedut mainitakse ka nimeliselt paljudel korrald. Miks USA ei mõista hukka Soome suhtes toimepandud kuritegusid? Molotov-Ribbentropi pakki alust Nõukogude Liit ründas Soomet, rõõvis Soomelt territooriumi ja pani ka oma rünnaku tagajärjel tekkinud kahjuid veel Soome kanda. Nõukogude Liit „seadustas” Soome suhtes toimepandud vägivaldteod Pariisi rahulepinguga 1947. aastal. Miks Ühendriigid ühemõtteliselt ei mõista hukka Nõukogude Liidu tegevust Soome suhtes nii nagu ta teeb seda Balti riikide osas? Miks Ühendriigid ei nõua, et Venemaa peab lahkuma Soome territooriumilt ja maksma tagasi Soome poolt makstud reparatsioonid ning korvama Soomele ka pealuseniitid sõjaga tekitatud kahju? Küsimus pole Soome suhtes sugugi väikesest summadest. Üksnes reparatsioonid on Soome praeguse vallaüväärtuse juures 50–60 miljardit eurot. Seda probleemi uurinud professori Ilka Nummela arvutuste kohaselt praeguse vallaüväärtuse järgi oleks mõõndunud sõdade (Talvesõda ja Jätikusõda) majanduslik kahju Soomele peaaegu 500 miljardit eurot. Moraalselt ja inimelulise puudutatud kahju on täiesti võimatu hinnata.

Kas USA ettevaatlikkusest hoidub enda sündisid? Võib-olla üks põhjus USA mittereageerimisele on olnud see, et Nõukogude Liit ei suutnud vallutada väikest Soomet, sest vaid 45 000 km2 territooriumi kaotus on maailma maastaabis löpeks üsna väike ala. Soome mastaabis aga on küsimus elatustehase aladest ja umbes 12 protsendist Soomele allesjäänud riigi pindalast. Tõsisemaks põhjuseks võib siiski pidada süüisuse küsimust. Kui Ühendriigid praegu nõuaksid kõigi Molotov-Ribbentropi pakist põhjustatud kaotuste hütvitamist ja parandamist, peab ta ise samuti tunnustama oma osalust ja süüd toimunu suhtes.

USA tegi 2004. aastal huvitava tõlgenduse Pariisi rahulepingust. Pole just teada, kas nendel mõteteradel on kogu looga mingit pistmist, kui Ühendriikide Riigidepartemangu kodulehel 2004. aastal ühemõtteliselt kuulutati: „Aastatel 1947 ja 1948 allkirjutatud lepingud Nõukogude Liiduga, kaasa arvatud Soome kohustused ja piirangud NSVLi suhtes ning ka Soome territoriaalsed loovutused on mõlemad Soome poolt tühistatud 1991. aastast alates Nõukogude Liidu lagunemise tõttu.” Kui see teadaanne oleks leidnud tegelikkuses rakendamist, oleks see tähendanud Pariisi rahulepingu ülesütlemist ja sundkorras loovutatud territooriumide tagastamist Soome ühepoolse tegevuse tulemusel. Nii pole ometi juhtunud. Ja üsna pea USA Riigidepartemangu kodulehel see tekst muudeti palju ettevaatlikumaks ja samasemaks Soome ametliku joonega.

Kas vaid Soome on seotud Euroopa julgeoleku- ja koostööõupidamise lõppkommünikeega? Riigisekretär Jukka Valtasaari tõdes Karjala Liidu seminaril 19.05.1998. a. järgmist: „Soome ja Venemaa piir on kinnitatud rahvusvahelise õiguse kohaselt 1947. a. Pariisi rahulepinguga ja Euroopa julgeoleku- ja koostööõupidamise lõppkommünikeega ning Soome ja Venemaa suhete aluslepinguga

Õiguse jumalanna

1992. a. heanaaberlikkuse ja koostöö piirina Euroopa julgeoleku- ja koostööõupidamise lõppkommünikee kohaselt.” „See tähendab, et Soome on võtnud endale kohustuse mitte piire muuta. Lõppkommünikee kohaselt võib piire muuta vaid rahumeelse läbirääkimistega. See eeldab, et mõlemad osapooled on huvitatud olemasoleva olukorra muutmisest, millist huvi praegusel ajal Venemaal ei ole.” Väljaõeldu sõnakasutus on hämmastav sellepolest, et selles rõhutatakse vaid Soome kohustust piire mitte muuta. Üldiselt lepingud puudutavad ikka mõlemaid pooli. Seega see ütlus kirjeldab hästi Soome enda allaandvat seisukohta.

Soome on täiesti passiivne oma asjaajamises. Valtasaari ütlustest tuleb selgelt välja üks põhjus, miks Ühendriigid või ka mõni rahvusvaheline organisatsioon ei toeta Molotov-Ribbentropi pakki tagajärgede likvideerimist Soome osas samal moel kui nad teevad seda Balti riikide osas. Peapõhjuseks on Soome enda passiivsus. Ametlik Soome on kui uppunud palk, mis ei liigu kuskile poole vaid ootab Venemaalt kaastunde avaldust ja huvi ülesnäitamist. Selline olukord on ohvriks langenud riigi poolt väga kummaline ja annab kahtlemata negatiivse tulemusena. Kui midagi ei tehta, siis ka midagi ei saavutata.

Ametlik Soome tahab säilitada ohvri seisundi ja olla edasi sõja ning ka territooriumi kaotanuna. On võimatut ette kujutada sellele vastavat olukorda Venemaal. Soomes õnnestub see lausa kiiduväärsel kombel, mida muuseum näitab ka üha jätkuv sõjasüüisuse tunnustamine. President Martti Ahtisaari tõdes Euroopa julgeoleku- ja koostööõupidamise Helsingi lõppkommünikee allkirjutamise 20. aastapäeva pidustustel 01.08.1985. a. muuhulgas järgmist: „Euroopa julgeoleku ja koostöö protsessi nähtei laiemalt nagu rahulepingu asendajana ja stabiilsuse kindlustajana. Teisalt Helsingi lõppkommünikees võeti vastu ühised põhimõtted riikidevahelise käitumise ja inimõiguste austamise osas. Pikemas perspektiivis löi Euroopa julgeoleku ja koostöö protsess eeldused sügavamale muutustele Euroopas.”

Sõja jalust evakueeritud soomlaste inimõigused on aga ikka taastamata. Ja mitte ainult evakueeritud vaid kõigi Soome kodanike õigused. Muutust pole veel sündinud aga muutus sündinud. Abraham Lincoln on välja öelnud tõe, mis näitab, et lootuseta ootamisega ei saavutata midagi: „Mina valmistun ja ühel päeval minu võimalus saabub.” Milline on Soome otustajate vastustus tänaste positiivsete eelduste loomiseks, et see muutus võiks sündida?

Valge liiva rahvas kadus kui liiv tuules

Ajalehe eelmises numbris oli teade hõimupäevade muutmisest riiklikuks pühaks Eestis. Jätkates seda teemat, avaldame loo meile ehk lähimast, aga juba igavikku kaduvast (kui mitte juba kadunust) liivi sugulasrahvast. Seegi lugu on laenatud ajakirja „Karjalan Kuvalehti“ 2010. a neljandast numbrist.

Kui Kalevala Selts 1994. a jagas iga-aastaseid „kekripäeva“ („kekri“ on Soomes saagiaasta viimane päev ja ühtlasi suveaja lõppemist tähistav päev) auhindu rahva kultuuripärandi säilitajatele, kirjutas ajaleht „Helsingin Sanomat“, et auhinna sai „liivi rahvas“ – saajaks olid nimelt need viis sünnipärast liivlast, kes rääkisid veel oma liivi emakeeles ning elavad liivlaste igivanades elupaikades Kuramaal Liivirannal.

Liivlased olid tunnustatud väljasuutemise juba mitmeid kordi nii uuriatete raamatutes kui Liivimaal käinute avastustes. Kuid neid oli siiski veel! Peale N-Liidi kokkuvõtmise peases seegi rahvaküsimuse esile. Liivlastest huvitatud inimesed reisisid Lätti nendega kohtuma. Tegelikult olid liivlased ikkagi juba oma „viimasel rannal“.

1990ndatel aastatel tärkas huvi liivlaste vastu ja algatati mitmeid ettevõtmisi sugulasrahvaste abistamiseks, et alustada uut elu. Sel ajal oli Soomes tärkamas kalamaajanduskoolis Soome põllumajandusministeeriumi poolt teostatav projekt liivlaste vanade kalapüügi ja kalatöötlemise mooduste taaselustamiseks. Ikka Aho ja Paavo Tarna olid selle projekti eestvedajad. Nad käisid ja viibisid mitmel korral Liivirannal. Oli plaanis avada seal kalamaajanduse kool mahajäetud merekooli ruumides, elustada paadid ehitusoskusi ja käima panna uusi kalatuse- ja kalatöötlemise mooduseid. Aho ja Tarna märkasid, et nõukogude aeg oli üsna põhjalikult hävitanud kõik selle, mis vanast kultuurist veel järele jäänud oli. Kuid projekti toel saadi uusi sõpru, külastati teineteist ja liivlaste asi sai tuule purjedesse.

Liivimaa on suur, aga rahvas väike. Rooma ajaloolane Tacitus ja kreeka maadeteadlane Ptolemaios, kes elasid I sajandi pKr, on maininud oma teostes, et põhjapool asuvad rahvad nimega fenni ja levoni. Esimesena mainitud oli ehk tänaste soomlaste ja teised liivlaste esiisad. Liivlased on omaette rahvana selgesti kirjeldatud Nestori kroonikas,

mis on Vene muinasajaloo põhiiteos ja Läti Hendriku Liivimaa kroonikas 1200ndail aastail. Saksalased olid juba keskajast alates tunginud Läänemere rannikul ida poole eelkõige nende poolt loodud rüütelkondade abil, kellel oli lisaks maadevallutustele ka kavatsus kohalike pagana-rahvaste ristiusku pööramine. Sakslaste ja Mõõgavendade Ordu poolt vallutatud maid hakati kutsuma Livoniaks või Livlandiks – Liivimaaks – ja see hõlmas ligikaudselt praegused Läti ja Eesti alad. Liivlased elasid siis Riia lahe idakaldal eestlaste naabrina ja ka läänekaldal, Kuramaal, lätlaste e latgalite naabrina.

Liivlaste keskne asukoht muutis nende elu rahutuks. Idast ja läänest tulnud vallutajad rullisid edasi-tagasi püüdes saada nende maid endale. Saksalased olid Liivimaal isandadeks 700 aastat.

Liivlased taandusid üha põhja poole, üha väiksemale alale ja lõpuks jäi neile kitsas Läänemere rannikuriba Kura poolsaare tipus, mida lahutab Saaremaa vast kaitses Irbe väin. Nad hakkasid kutsuma endid „randlasteks“ või „kalastajateks“. Peamiseks elulaadiks liivlaste elamiseks keskenduti alavale rannale jäi kalapüüki merel. Püüti räime, kilu, turska ja ennekõike lesta. Kalapüük siin madalas rannikuvees nõuab erilist oskust. Saagist raskek paadid tuli rannale tõmmata vintsidega ning alati tuli olla vahvel, et tõusuveel ei viiks paate merre. Kalu müüdi, suitsetati ja soolati omatarbeks. Kasutuskõlbmatuks muutunud paadid saeti pooleks, pooled tõsteti püsti ja nii saadi kalade suitsetamiskojad.

Arvatatakse, et keskajal olid liivlasi olnud umbes 30 000 hinge. Maa on olnud ka Rootsi Kuningriigi võimu all, kui viimane oli veel Euroopas suurriigiks, kuid 1700ndate aastate algusest läks Liivimaa Vene võimu alla, kui Peeter I need maad vallutas. Tema liitis seejärel oma aanimetuste juurde ka „Livimaa, Eesti ja Karjala vürst“. Saksa ja Vene võim tõid kaasa liivlastele pärisorjuse. Liivlased kadu-

sid Liivimaalt pea täielikult 1800ndatel aastatel. Neid säilis vaid Kuramaa tipus, kus viimased järelejäänud liivlased elavad ka tänapäeval. 1930ndatel aastatel teatakse liivlasi olevat veel umbes 1 000 hinge. Usutunnistusel on liivlased valdavalt luterlased. Esimese Maailmasõja tulemusena said Eesti ja Läti esmakordselt iseseisvateks, kuid sakslaste sõjategevus oli Liivimaa randa hävitanud üsna tugevalt. Paljud sõdurite majutamiseks kasutatud majad olid hiljem, taganedes ja lahkudes, sakslaste poolt maha põletatud.

Nõukogude okupatsioon vähendas küüditamistega ja vangistamisega Liivimaa elanikkonda drastiliselt. 1950ndatel aastatel arvatatakse liivlaste olevat veel 300-400 hinge. Täna sel päeval pole enam liivi keelt emakeelena rääkivaid inimesi, on veel vaid keeleteaduslikust aspektist see keelt uurivad inimesi ja muidugi ka asjahuvilisi välismaalasi. Geneetiiline pärand pole aga loomulikult kuhugi kadunud. Liivlased elavad lätlaste hulka „lahus-tunutena“. Liivirand endiste liivlaste küladega kuulub nüüd Läti looduskaitsealasse. Hõimuaade elavnes sõdadevahelisel ajal. Asja iseseisvunud Soome harrastas 1920–30ndatel aastatel innukalt suhtlemist sugulasrahvastega. Liivi keelt oli uuritud juba 19. sajandi keskelt alates, kus esimeste hulgas oli akadeemik A. J. Sjögren. Hilisemal ajal uurisid liivi keelt ja kultuuri muuseumas Lauri Kettunen ja Eduard Väari. Idamere soomlaste ja balti hõimude vaheline kaune naabrus paistab silma mitmete keelelaenude poolest nii ühelt kui teiselt poolt. Näiteks on Läti keel võtnud omaks soome sõnu laiva ja mets (metsä). Liivi keel on

idameresoomlaste keeltest kõige läänepoolsem ja kõige lähedasem eesti keelele ning kuulub soomlase kõrvale üsna kummaliselt. Sellest ei saa soomlane niigi palju aru, kui eesti keelest. Kahe maailmasõja vaheline aeg oli liivlastele innustatud kultuuritöö ja rahvusliku identiteedi otsimise aeg. Loodi Liivi Selts, koore, tantsurühmasid ning oma ajalehti ja alustati ka suvepuude pidamist. Hakati valmistama ja kasutama rahvariideid. Mazirbe külasse ehitati kultuurimaja, „Liivi Maja“, mille projektteemaks oomes arhitekt Erkki Hutunen poostas funktsionaalses stiilis. Maja õnnistati sisse 06. augustil 1939. a. Vaid neli nädalat hiljem marsisid Saksa väed Poolasse. Järgmisel aastal Nõukogude Liit okupeeris Läti.

Liivi kaluri- ja paadiehtajate suguvõsast pärit Edgar Vaalgamaa läks 1930ndatel aastatel Soome teoloogiat õppima. Kui sõda algas, otsustas ta õnneks jääda Soome, sest muidu oleks tema saatus olnud samasugune nagu mitmel tal sugulasel – küüditamine Siberisse või koguni surm. Edgar Vaalgamaa kirjutas raamatu „Valge liiva rahvas“, mis avaldati 2001. a. See on põhjalik ülevaade liivlaste ajaloost, aga sisaldab ka isiklikke mälestusi elust Liivirannal. Valda Šuvčane poolt kirjutatud viimane peatükk selles raamatus valgustab liivlaste saatust II Maailmasõja järel. Vaalgamaa tegutses liiti kirikuõpetajana. Ta suri vaid kaks aastat peale raamatu ilmumist, 2003. aastal. Ka tema poeg Lauri Vaalgamaa on kirikuõpetaja Lemis.

Nõukogude okupatsioon purustas liivlaste kultuuri. Nõukogude okupatsioon tähendas liivlaste kultuurile ja eluolule täielikku vaimset ja ainelist hä-

vingut. Neile keelati pääs mitte ainult merele vaid ka rannale, kalurite paadid konfiskeeriti, põletati ära või saeti pooleks. Kogu rannik muudeti piirivööndiks, kuhu minok oli keelatud. Mere rannale ja merele pääsemiseks oli vaja taotleja eriluba. Elanikud aeti kaluri- või kalakonservite tootvatesse kolhoosidesse. See tähendas liivlaste lõpu algust, noored lahkusid, vanad jäid kuni lõpuks surid. Nõukogude võim ehitas rannikule sõjaväebaase ja paigutas sinna raskerelvastust. Liivlaste passidesse ei kirjutatud rahvuseks „liivlane“ vaid „lätlane“. Kui okupatsioon lõpuks 1990ndate aastate alguses lõppes ja okupatsiooniväed lahkusid, olid kõik kohad täis sõjaväe poolt mahajäetud rämpsud, lõhutud maju, elamiskõlbamatuid külasid. „Paatide kalmistul“ võib veel praegugi näha kurba pilti, pooleks lõhutud mahajäetud paate, millest on juba puud läbi kasvanud.

Kui pärast Läti taasiseseisvumist hakati jälle liivlust otsima, ei olnud sellest enam palju järele jäänud. Kuid seda rohkem oli indu seda otsida. Äratati ellu 1920ndatel aastatel asutatud Liivi Selts „L’Võd It“ ja „Liivi Sõprade Selts“. Hakati välja andma ajakirja „L’vli“, tõsi, läti keeles. Lätis on n.ö. liivluse harrastus üldiselt tõusuteel. Nii mõnigi otsib oma suguvõsast liivlaste jälgi, püüdes justkui õppida end liivlaseks pidama. Liivlust kirjeldatakse kunstiteostes ja see on muutunud folklooriks ja eksotiiliseks ajalooarrastuseks. Sünnilt liivlane Julgi Stalte õpetab Riias liivi keelt. Valt Ernštreit on liivkeelne luuletaja ja toimetaja. Traditsioonilised suvepeod äratati seitsmekümne aastastest unest üles ja neid peetakse nüüd Mazirbe külas regulaar-

selt iga aastal augustikuu esimesel nädalavahetusel. Mazirbes on tegevus jälle käima läinud. 1930ndatel aastatel ehitatud kultuurimaja seisab pisut lagunenult omal kohal ja seal on alustatud mitmesuguse tegevusega, sealhulgas keelekursusi lastele ja teistele huvilistele, tegetsevad tantsurühmad ja lauljad. Pidustustele saabub palju rohkem rahvast kui liivlaste üldse on, sadu inimesi Lätist, Eestist ja Soomest.

Meeleolu on Liivirannal soomlaste päris kodune, räägib Paavo Tarna. Siinsed inimesed ei erine väliselt meist millegi poolest. Rahvariideidki meenutavad Soome omi. Naistel on pikitriibulised pihtseelikud, valged pluusid ja tanud peas. Vaid suur valge õlasall on neil eriline.

Et seda kõike õigesti mõista, peab Liivi suvepeost ise osa saama. Lauri Vaalgamaa on sageli käinud esi-isade maal. Ta on kohalike kirikuõpetajatega pidanud jumalateenistusi Mazirbe luterlikus kirikus, mida oli nõukogude võimu ajal teotatud ja lagunenud lastud – seda kasutati viljalaona. Hiljem on see remonditud ja taas kirikuna kasutusesse võetud. Suvepidu on pidu, millest tuleb osa saada, ütleb Lauri Vaalgamaa. Eriti selle piduliku lõpetamine, kui kogu piduliste hulk marsib orkestri saatel mereranda, seal lõukatse vette lehtpuu oksaga kaunistatud paat, millest heidetakse merre lillepärg hukkunute mälestuseks. Mõnes mõttes see tegu sümboliseerib ühtlasi kogu liivi rahva saatust.

Liivlaste „viimane rand“ on loodusringmüste poolest ainulaadning. Kura poolsaare tippu ei ole turism hävitanud, see on looduskaitsela. Seal avaneb vaatepilt paljude kilomeetrite pikkusele valge sileda liivaga rannale kuhu Läänemere vahused lainud murruvad. Rannik alates Ventspilsist kuni Kolka nemes tipuni on kui muinasjutt, „merevaigurannik“, mille liiv on peenen ja valgem kui Jurrmalas või Pärnus või kusagil mujal põhja pool. Kuiva ilmaga tuul toomab liivadüünidelt seda kaunist liiva. Seal on lihtne mõelda liivlaste lugu. Nende rahvas ja kultuur on hajunud kui lendiiv tuulega, kuid osaliselt folklooriks muutunud kultuur elab omal kombel edasi.

Eestindanud R.K.

Vene leitnant hakkab saama eesti kolonelist suuremat palka

11. veebruaril kirjutas Andres Reimer Eesti Päevalehes, et Vene sõjaväelaste palgad mitmekordistuvad 2012. aastal, ületades palka Eesti kaitseväes. Kui Vene armee leitnant sai seni, olenevalt teenistuskohast, palka ligikaudselt 500-900 eurot kuus, siis järgmisel aastal ulatub tema palgavaheemik 1250-2000 euroni. Palgasõduri kuutasu aga võrdsustub praeguse leitnandi palgaga ulatudes 875 euroni kuus. Palgatoetus taga on sõjaväerreform, mille käigus väheneb armee isikkooesise 1,2 miljoniit sõjaväelasele 1 miljonini. Ohvitseride arv aga väheneb seejuures ligi kolm korda.

Eesti kaitseväes said vanemohvitserid, kes on majorid kuni kolonellid, eelmisel (2010.) aastal keskmiselt kuus palka 1 424 eurot. Nooremohvitserid lipnikust kuni leitnandini teenisid keskmiselt 1 147 eurot kuus, allohvitserid 866 ja lihtsõdurid 746 eurot.

IV Võru-Sänna rännak

12. märtsil sai teoks Võru I Põhikooli ja Võru Kreutzwaldi Gümnaasiumi rühma rännak Võrust Sännale. Osa võisid võtta kodutütred ja noorkotkad kõikidest Võrumaa rühmadest. Kuna rada läbiti varustusega, eelistasime vanemaid organisatsiooni liikmeid.

Võistluspäeval startis seitse võistkonda. Võistkonnad loositi, et harjutada koostööd. Tulemused selgusid raja läbimise kiirusest ja lahendatud ülesannetest kontrollpunktides. Eraldi täideti võistluse lõppedes testid erialamärkidele. Kodutütardel oli võimalus sooritada matkaja ja taimetarga ning noorkotkaste rändur-teejuhi ja looduskaitseja erialamärgi normid.

Kohad jagunesid järgnevalt: I koht Ingrid Kaasik-Kaspar Kaasla, II koht Liisa Kunnus-Taavi Heliste ning III koht Stiiv Meeks-Kevin Koskinen.

**Heli Maaslieb
Võru I Põhikooli rühmajuh**

Eliitkompanii

Eesti vabariigi 93. sünnipäeval jagatakse tunnustust ja au neile, kes on oma riigi arengusse kõige enam panustanud. Üks paljudest, kes väärib kiitust ja tänu, on Kaitsealiidu Võrumaa maleva Antsla Üksikkompanii. Mõõdunud aasta 12. juunil tähistas kompanii pidulikult oma 85. sünnipäeva. Jagati tunnustust parimatele vabatahtlikele. Võidupühal annetati paljudele kõrged autasud, teiste hulgas said uhked medalid rinda vennad Kronbergid. See on perekond, kus kõik pereliikmed on oma vaba aega panustanud teiste abistamiseks ja turvatunde tõstmiseks.

Kompanii on põhjalikult uuritud oma ajalugu, selle tänuväärse ja väga olulise tööga tegeleb aktiivselt Urmas Koemets, avastades aina uusi ajalookildeväga Antsla kaitsealiitlaste lahinguteadust punast läti kütidega Vabadusõhjas. Tema eeskujul on mitmed kaasvõitlejad leidnud arhiivides materjale, mis aitavad ajalugu uurida. Kokku on kompanii kaitsealiitlaste moodunud aasta jooksul osalenud enam kui 23 erineval üritusel. Suurim massiüritusel, milleks iganes aastal on Antslas Hauka laat aitasid korda tagada kompanii paljud kaitsealiitlaste-abipolitseinikud. Turvamissiooniga saadi edukalt hakkama. Antsla abipolitseinike aktiivsus ja tõhusat abi korraldajal on kiitnud nii

Võru politseijuhut Tauno Klaar, kui ka kompanii aktiivne liige reservlipnik Raul Ermel. Tema juhendamise abipolitseinike tööd, suunab ja tagab vajaliku väljaõppe.

KL Võrumaa Maleva tasandil on Antsla mehed-naised osalenud patrullides kõige enam, kui üldse saab vabatahtlikku tööd tundideks ümber arvestada. Usun, et Antsla elanikkond tunnetab kaitsealiitlaste pidevat kohalolekut ja võivad kindlad olla, et nendelt meestelt saab alati abi. Seepeärast on oluline, et kompanii read kasvaksid uute, tublide, isamaaliselt meelestatud noortega. Tähtis on asjaolu, et jätkuks järjepidevus ning hoitaks au sees oma isade ja vanaisade võitlust. Heameel on tõdeda, et kompanii read ka pidevalt kasvavad.

Kompanii liikmed on aktiivselt osalenud nii Väimela jooksul, Võidupüha paraadil kui ka teistel ettevõtetel. Siinjuures on mul veelkord meeldiv võimalus tänada kompanii juhtkonda, kes 8. septembril 2010. a korraldas Antslas suurepärase peo seoses KL Võrumaa Maleva 93. aastapäevaga. Kaugeltki mitte igal malevkonral või kompanii poel veel oma maja – kompaniikodu, kus saab koos käia, koosolekuid pidada ja muid ettevõtmisi korraldada. Antsla mehed

nägid mitu aastat vaeva, panes ka ise käed külge ja neil on nüüd põhjust uhke olla, sest eelmise aasta lõpus avati pidulikult kompanii kodu.

Koos kodu avamisega sai valmis ka uus õppeklass. Siin saab väljaõpetada neid kompanii kaitsealiitlastele kui ka eriorganisatsioonide õppuritele. "Riigikaitseõpetuse klass löi ka mind heas mõttes pahviks, kui ma seda peale remonti nägin. Tahvel on kolmanda põlvkonna oma ja selle kasutamise tuleb endalgi selgeks õppida" nii ütles vaimustusena veebel Juhan Härira, kes õpetab Antsla Gümnaasiumis noortele riigikaitse aluseid. "Kui nüüd meenutada varasemate aastate tundide andmist, siis tänu sellele klassile on elu palju kergem. Varem pidin kogu esitlustehnikaga jooksma neljandale korrusele ja klassis aparatuuri üles seadma. Nüüd seda muret enam ei ole. Siin koolis on õppetöö korraldus peaaegu ideaalilähedane, sest klassi kõrval on ka laske- tiir, kus peale relvaõpet saab lasta õhupüssi ja -püstolit. Siit koolist sirgub järelikas, kes vajadusel on valmis kaitsma oma kodu ja riiki, siit saab kaitsealiit juurde uusi väärilisi liikmeid oma ridadesse. Asjaolu, et Antsla kompanii on üks parimatest malevas, pole ka ime, sest selle pealik Tiit Tõnts on ise vallavanem

ja 2002. ja 2009. aastatel tunnustati ta aasta parimaks kaitsealiitlasteks Võrumaa malevas. Ka abivallavanem Ustav Allas on aktiivne kaitsealiitlaste, seepeärast usaldab vallarahvas nii oma juhte kui ka kaitsealiitu. Kasu on vastastikune, Kaitsealiit aitab tagada turvatunnet, kaitsta õiguskindra, abistada hättasattunuid, mille peale elanikel saab olla ainult heameel ja usun, et koostööst on huvitatud mõlemad osapooled ka tulevikus.

Tundub, et Antslas rahvas usaldab oma kaitsjaid ja kompanii tegevliikmed teevad kõik selleks, et seda rahva usaldust ka edaspidi kõrgel hoida. Tänu Aivar Kroonmäele, kes on kauaaegne kompaniipealiku abi, saab iga soovija infot Kaitsealiitu astumise kohta, huvitavatest ettevõtmistest, olulistest sündmustest ning vabatahtlaste üles seadmisel. Nüüd seda muret enam ei ole. Siin koolis on õppetöö korraldus peaaegu ideaalilähedane, sest klassi kõrval on ka laske- tiir, kus peale relvaõpet saab lasta õhupüssi ja -püstolit. Siit koolist sirgub järelikas, kes vajadusel on valmis kaitsma oma kodu ja riiki, siit saab kaitsealiit juurde uusi väärilisi liikmeid oma ridadesse. Asjaolu, et Antsla kompanii on üks parimatest malevas, pole ka ime, sest selle pealik Tiit Tõnts on ise vallavanem

Uno Minka
Võrumaa Maleva
tegevliikme

Kaitsealiidu Kooli etteotsa asus Erik Reinhold

Kaitsealiidu Kooli juhatab käesoleva aasta 1. aprillist kpt (res) Erik Reinhold.

Kapten Reinhold on staažikas ohvitser, kes oma teenistust alustas Pärnumaa Riigikaitse osakonnas juba 1991. aastal. Ta on teeninud veel Pärnu ÜJPs, KL Pärnumaa malevas (sh malevapealikuna) ning Kaitseväge ja Kaitsealiidu peastaabis. Reinhold on lõpetanud Pärnu Ülejõe Gümnaasiumi, sõjalise hariduse on ta omandanud valdavalt Šveitsis ja Saksamaal, muuhulgas on ta lõpetanud Zürichi Föderaalse Tehnikakõrgkooli Sõjakolledži sõjaväeõppeaegsena erialal. Eeskujuliku teenistuse eest on Erik Reinholdi autastatud Kaitsealiidu Valgeristi 3. klassi, Kaitsealiidu teenetemedali 2. ja 3. klassi, Päästetameti hõberisti, Politsei teeneteristi eriklassi, Tuletooja medali, jpt. teenetemärkidega.

Reinhold on Kaitsealiidu Pärnumaa maleva liige aastast 1992, aastal 2006 arvatil ta reservi.

Kaitsealiidu Kooli senine ülem kpt Riina Nemvalts jätkab teenistust kaitseministeeriumis.

Kaitsealiidu Kooli alustas oma tegevust 3. märtsil 2001. aastal. Alates 2003. aasta algusest toimub õppetöö Rapla maak. Kaitsealiidu poolt korraldatud Alu mõisas Kaitsealiidu kooli hoones. Kaitsealiidu Kooli tegevusvaldkonnaks on Kaitsealiidu ja eriorganisatsioonide allüksuste pealike ja instruktoreite väljaõppe planeerimine ja läbiviimine, erialakursuste korraldamine ning kaadritõotajate täiendõppe korraldamine.

Tanel Rütman
Kpt
KL pressiesindaja

Oma Maa soovib edu ja kordaminekuid Kaitsealiidu koolile ning kpt Reinholdile tarka visadust selle õppeasutuse juhtimisel oma erialateadmiste ja kogemuste rakendamiseks!

ABIPALVE!

18. märtsil puhkes tulekahju Võhma linnas viiekorruselises paneelalustel, mille tõttu jäi kodu kolmikmeline perekond: ema, isa ja nende teismeline poeg. On teada, et tulekahju põhjustas soojapuhur.

Ema - Natalja Remmer töötab Võhma küünlavabrikus kunstnikuna, on aidanud läbi viia kodutütard ja noorkotkaste laagris kunstitud. Ta on meeldiv ja abivalmis inimene. Poeg on noorkotkas.

Korter hävis täielikult ning vee, suitsu- ja kuumakahjustused olid ka kõrval- ja allasuvatele korteritele suured. Võhma linn andis perele sotsiaalkorteri, inimesed aitasid ka asjadega, vajavad nad ka sularaha. Nii võimalikeks kahjuõueteaks, kui ka elu korraldamiseks. Võhma linn on avanud kannatanute toetuseks arve, mille omanik on MTÜ Sinule, kes reguleerib raha õiget ja sihipärast kasutamist.

Ardeldusarve number on Swedbankis 221052010872. Palun, aitame neil inimestel üle elada neile rasked ajad, oleme toeks poistele, kes on meie eakaaslane, näitame oma südame headust, annetasdes kasvõi natukene raha, mis on kannatanutele suureks abiks. Meie teiega saame tunda, et oleme saanud kedagi aidata! Olgem abivalmid, palun!

Kurmo Piirsalu
Noored Kotkad Võhma rühmapealik

Sakala Maleva sünnipäevalapsed-kaitsealiitlased
aprillikuul

Villis LINDMÄE 87
Jüri VATSA 70
Toivo SUSI 60
Merit LAAN 50

OMA MAA

Tellimisnumber 00911

Toimetus KL Sakala Malev
Peetrimõisa 71024
Viljandimaa

Väljaandja Kaitsealiidu Sakala Malev
pealiku kt kpt Marek Susi,
lauatel 717 9201, faks 717 9200,
e-mail: oma.maa@mail.ee

Toimetajad Rein Kikas 5331 3274,
e-mail: rein.kikas@mail.ee
Kerstin Käärik 522 1866,
e-mail: kerstin.kaarik@mail.ee

Enn Tarto ettekanne Jüri Kuke mälestusele pühendatud Langenud Vabadusvõitleja Päeva 15. aulakonverentsil Tartu ülikooli aulas, 27. märtsil 2011. a

"Austatud aulakonverentsist osavõtjad, lugupeetud daamid ja härrad! Lubage mul Teid tänada ja kaastunnet avaldada Tartu Memento, Eesti Memento Liidu ja Kaitsealiidu Vanematekogupool!

Märter - vabadusvõitleja Jüri Kukk sündis Pärnus 1. mail 1940. aastal.

Jüri Kukk õppis Mõisaküla keskkoolis, kust ta heideti 1958. aasta algul välja. Siis võeti ta Abja keskkooli, mille ta lõpetas 1958. aasta kevadel. Ta õppis Tartu Riiklikus Ülikoolis aastatel 1958-1963. Ta lõpetas kõrgkooli keemiku kvalifikatsiooniga.

Seejärel Jüri Kukk mobiliseeriti okupantide poolt Nõukogude armeesse. Ta viibis aastatel 1963-1965 sõjaväeteenistuses Turkmeenias, algul reamehena, siis nooremseersandina. Seal esitas ta NLKP liikmekandidaadiks. Detsembris 1965 võeti Jüri Kukk partei liikmeks.

Jüri Kukk abiellus juunis 1967, abikaasaks Silvi (Näio), neil sündis dis poeg Andreas (1.04.1968) ja tütar Liis (15.05.1972), kes suri 12. juunil 2006.

Juba meie tutvuse alguses küsisin ma Jüri Kuktelt, miks ta oli Turkmeenias valmis astuma kompartei liikmekandidaadiks. Ta selgitas mulle, et nii lootis ta paremini kaitsta sundaega teenivaid inimesi, läti ja leedu poisse.

Ajateenijad langesid terrori ohvriks ja sageli hukkusid. Jüri Kukk oli selle probleemiga hästi kursis ja ta teadis vähemalt viie eestlasest ajateenija nime, kes hukkusid 1960. aastatel Nõukogude armees.

Tänapäeva Eestis püüavad punaautoriteedid rahvale si-

sendada, et eelmise sajandi 1960. aastad olid "kuldseid". Olen juba varem teatanud, et mõõdunud sajandil 1950. aastate lõpus ja 1960. aastatel oli eestlastes poliitvange ainuüksi Mordva vangilaagrites umbes 760 meest ja 30 naist. Aastatel 1989 ja 1991 läbiviidud rahvaküsitluse alusel kogunes 155 eesti ajateenija nime, kes hukkusid Nõukogude armees pärast Teist maailmasõda. Need "kuldseid" kuuekümendat jätsid meile 26 hukkunu nimed. Näited: 1960 Jaan Koopere Valgamaalt, 1962 Edgar Klaas Raplamaalt, 1966 Heinrich Erik Põlvamaalt, 1968 Tõnis Kald Tapalt, 1968 Avo Allikmaa Järvamaalt jne. jne. Nii et Jüri Kuke mure oli põhjendatud. Ta oli selle valdkonnaga kursis.

Tookord me veel ei teadnud, et mitmete punaohvitseride väitel olevat pärast Teist maailmasõda hukkunud Eestist pärit ajateenijate arv suuremgi. Kindral Rein Pöder väitis, et ei saa Nõukogude armees (Punaarmees) hukkunud eesti noormeeste nimesid anda – dokumendid olla hävitatud.

Teatavasti sai Jüri Kuke vabadusvõitleja. Ta lahkus NLKPst 1978. a. Ma küsisin Jüriilt lahkimise põhjust. Ta selgitas mulle, et "see punane värv on hullum, kui ta oli arvanud ja et vähemalt temal ei ole parteilaseks midagi võimalik parandada".

1979. aastal avaldas Jüri Kukk soovi loobuda NSV Liidu kodakondsusest ja koos perega lahkuda. 1980. aastal käis ta Moskvas ja andis välisajakirjanikele üle Eesti, Läti ja Leedu vastupanuliikujate protestikirja

Nõukogude vägede tegevuse ja viibimise vastu Afganistanis ("...nõuame kõigi NSVLi väekontingentide viivitamatult ja tingimusteta Afganistanist väljatõmbumist"). Teine kiri oli "Avaldus Rahvusvahelisele Olümpiakomiteele.

Jüri Kukk arreteeriti 13. märtsil 1980, 24. novembril 1980 kuulutas ta välja nälgjastreigi. ENSV Ülemkohtus toimus kohtuistung Mart Nikluse ja Jüri Kuke üle 8. jaanuaril 1981. Nägin Jüri Kuke elusana viimast korda.

Nagu teame, mõisteti Mart Niklusele \$68 lõige 2 järgi 10 pluss 5 aastat, Jüri Kukele aga \$194 järgi kaheaastane vabaduskaotus üldrežiimiga laagris. Vastavalt tookord kehtinud seadustele pidi Jüri Kukk karistust kandma ENSV laagris koos kriminaalvangidega. 26. veebruaril 1981 saadeti Jüri Kukk tapiga Venemaale. Tallinnast Leningradi, siis Murmanski, seejärel Vologdasse.

Korduvalt oleme rõhutanud, et niimoodi mõttetusse tappi saatmine oli Stalini-järgse ajastu vangide terroriseerimise üks võtteid. Jüri Kuke puhul otsustas tappisaatmise kompartei kõrgem juhtkond ENSVs.

Jüri Kukk suri 27. märtsil 1981 Vologda kinnipidamiskohtade keskhaglas. 1981. aastal hukkusid ajateenijatest Nõukogude armees: Arvo Hollas Tallinnast Arne Keerup Keilast Agu Aroja Tabasalust Hans Kagovere Paideist Steve Musting?

Mehis Domberg Saaremaalt Valjalast Rainer Skippar Ida-Virumaalt

Helgo Veersalu, maetud Korvi kalmistule Jaan Eelma Hiiumaalt. Rahu nende põrmudele!

27. märtsi õhtul 1981. aastal sai Jüri Kuke abikaasa Silvi Kukk Vologdast telegrammi, milles asutuse OE-256/10 ülem Kogan teatas Jüri Kuke surmast ja 30. märtsil Vologdas toimuvast matusest. Olin just Kukkede pere juures Aardla tänavas. Korraldaste kiiresti Vologdasse sõidu. Kodus Silvi Kukega sõitsid Vologdasse Enn Tarto, Lagle Parek, Arvo Pesti ja Rünno Vissak Tartust ning Eve Pärnaste Tallinnast.

Jüri Kuke põrmu kodumaale tuua ei võimaldatud. Selgituseks toodi, et 26. märtsil umbes kell 17 toodi Jüri Kukk Vologda eeluurimisvangla etapiosakonnast Vologda oblasti paranduslase töö asutuste keskhaglasse. 27. märtsil kell 2.20 Jüri Kukk suri. Surma põhjus: mao laienemine, sellest tingitud südamepuudulikkus ja kopsuturse.

Kõigi leinajate nimel õnnistasin hauda, pidasin kõne, milles avaldasin lootust, et Jüri Kuke maised jäänuised saavad kord siiski kodumaa mulda. 19. novembril 1989 jõudsid Jüri Kuke säilmed Eestisse. 25. novembril maeti need Kursi kalmistule.

Olen ise mälestussamba vajadusest rääkinud ja nüüd on mulle teatavalt erinevate inimeste poolt, et Tartu Memento võiks püstitada Jüri Kukele mälestussamba Tartus. Tartu Memento on ideega päri. Vajame toetajaid! Tänan tähelepanu eest!"